

O'ZBEK TURIZIMNI RIVOJLANTRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR

Choriyev Jo'rabek
Qo'qon Universiteti Mehmonxona va turizmni
boshqarish yo'nalish talabasi,
Yo'ldashev Axrorjon
Qo'qon Universiteti Raqamli texnologiyalar
va matematika kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda O'zbek turizmidagi kamchiliklar, turizimni rivojlantrishda innovatsion texnologiyalar ta'siri, turizm sohasida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati, ulardan samarali foydalanish yo'llari va o'zgarish dinamikasi o'rganilgan. Xalqaro reytinglardan foydalangan holda, sohani rivojlantirish uchun mobil texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari haqida fikrlar aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion axborot texnologiyalari, turizm, mobil texnologiyalar, turizm, raqamli texnologiyalar.

Turizm sohasi rivojlanishining hozirgi bosqichida axborot texnologiyalari va dasturiy ta'minot muhim o'rin tutadi. Texnologik taraqqiyot turizm faoliyatiga shiddat bilan kirib bormoqda, xususan, GPS navigatsiyasidan foydalangan holda mobil telefonlar uchun noyob multimedia qo'llanmalari ishlab chiqilmoqda va sayyohlarga taklif etilmoqda. Turistik biznes - tadbirkorlikning harakatlanuvchi yo'nalishi hisoblanadi. Soha vakillari doimiy ravishda mijozlar bilan aloqada bo'lishlari, har qanday vaziyatni masofadan turib muvofiqlashtirishlari, har qanday savol va sharhlarga imkon qadar tezroq javob berishlari, so'nggi daqiqalargacha ham sayohatlar va ekskursiyalar putyovkalarini taklif qilishga tayyor bo'lishlari kerak. Bunda turistik agentliklarga maxsus ishlab chiqilgan mobil ilovalar muhim yordamchi bo'ladi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra hozirgi kunda dunyoda sayohatchilarning qariyb 75% i o'zlarining marshrutlarini online platformalar orqali amalga oshirishni rejalashtirmoqdalar. Bunday platformalar misol sifatida Agoda, Booking.com va Airbnb kabilarni kiritish mumkin. Sayohat qilayotgan turistlarning 70 %idan ortig'i ijtimoiy tarmoqlar orqali sayohatlarini boshqalar bilan bo'lishib borishadi. 35% atrofidagi turistik safarlar ijtimoiy tarmoqlarda joylashtirilgan ma'lumot va tavsiya qilingan manzillar orqali amalga oshirilmoqda.

Innovatsion axborot texnologiyalaridan foydalanish har qanday soha uchun ijobiy ta'sir o'tkazadi. Turizm sohasida qo'llaniladigan innovatsion texnologiyalar turistik kompaniya, sug'urtalovchi, transport kompaniyasi, sayyohlik byurosi, mehmonxonalar, umumiy ovqatlanish korxonalarini kabi sohaga tegishli barcha subyektlar faoliyatini zamonaviy tarzda amalga oshirishda ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu texnologiyalardan foydalanish iste'molchiga Internet orqali xizmat tanlash imkonini bera oladigan xizmatlardan ya'ni axborot ko'rinishidagi turizm mahsulotlarini yaratishdan iborat. Bu holat esa hozirgi raqamlashtirish jarayoni shiddat bilan ketayotgan davrda kompaniyalar uchun raqobatbardosh mahsulot, narxni shakllantirish, investitsiyalardan foydalanish va sotish siyosatini kabi muhim jarayonlarni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Hujjatsiz sayohat identifikatori sayohatchilarga foyda keltiradi deb ishoniladi. Shunday qilib, bu odamlarning sayohatga tayyorgarlik ko'rish usullarini o'zgartiradi. Mehmonxonani

tasdiqlash, foydalanuvchi identifikatori, pasport va boshqalar kabi bir nechta hujjatlarni taqdim etish o'rniga, sayohatchilar hozirda o'z shaxsini taqdim etish uchun ko'proq imkoniyatga ega. Shunga ko'ra, turizm sanoatida tanib olish texnologiyasi foydalanuvchi uchun ajoyib afzalliklardan iborat bo'lib, xavfsizlikni oshirish, xizmatlarning o'tkazilmasligi va yuqori samaradorlikni o'z ichiga oladi. Foydalanuvchilar nuqtai nazaridan, turizmdagi texnologiya texnologiyani yaxshi biladigan va ishtiyoqli "sayohatchilar" bo'lgan ming yilliklarning qaror qabul qilishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, bu avlod o'z manfaatlarini amalga oshirish uchun moliyaviy imkoniyatlarga ega. Shunday qilib, ijtimoiy media, mobil texnologiyalar va sharhlar sayohat va mehmondo'stlik sanoatidagi foydalanuvchilar uchun odatiy holga aylandi. Ko'rinib turibdiki, turizmdagi texnologiya sanoat harakatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. U bozorda yetkazib beruvchilar va mijozlarning xatti-harakatlarini tezda o'zgartiradi.

Turizmda mobil texnologiyalar	Ilova
Talab bo'yicha ulanish	Foydalanuvchilar va provayderlarni sayohatdan oldin, safar davomida va so'ngida ulanish
Talab bo'yicha suhbatlar	AI, chatbot, lahzali xabar almashish, virtual yordamchi
Progressiv veb-illovalar	API to'plamlari veb-ilovani mahalliy mobil ilovaga o'tkazadi
Shaxsiylashtirilgan takliflar	AI va katta ma'lumotlar har bir hisob uchun maxsus paketlarni yaratadi
Tezkor mobil to'lovlar	NFC, elektron hamyon va bir marta bosish bilan bron qilish
Oxirgi daqiqadagi bandlovlar	Arzonroq narxda inventarni o'rganing

Shuni ta'kidlash kerakki, axborot tizimlarining rivojlanib borayotganiga qaramay, mamlakatimizning turizm sohasida mobil innovatsion texnologiyalardan foydalanish yetarli darajada emas. Turizm salohiyati yuqori bo'lgan xorijiy mamlakatlarda axborot va mobil texnologiyalar sohaning ajralmas qismi hisoblanadi. Turistik salohiyatni oshirish maqsadida IT dasturchilari tomonidan biznesni rivojlantirishda mobil texnologiyalarni moslashtirish va yaratish bo'yicha izlanishlar olib borilmoqda. Jumladan, "2019 — 2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasida turizm sohasini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan yangi xizmat turlarini innovatsion texnologiyalar yordamida amalga oshirish vazifasi belgilangan.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Sayyohlik industriyasida texnologiyalardan foydalanish ortib borayotganligi sababli, sayyohlar sayohat qilish joylarini rejalashtirish, bron qilish va tajriba qilish uchun har qachongidan ham internet, mobil ilovalar va boshqa texnologik yutuqlarga tayanmoqda. Masalan, raqamli texnologiyalar O'zbekistonning madaniy merosini targ'ib qilish, qulaylik va

ulanish imkoniyatlarini oshirish hamda umumiy turizm tajribasini yaxshilashga yordam beradi. Mobil ilovalar, virtual va kengaytirilgan reallik, sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar kabi innovatsion texnologiyalarni qo'llash potentsial sayyohlarga O'zbekistonning sayyohlik takliflari haqida batafsil ma'lumot, ularning sayohat tajribasi bo'yicha shaxsiy tavsiyalar va ko'rsatmalar bilan ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar bron qilish va bron qilish kabi turistik xizmatlar samaradorligini oshirishga yordam beradi va O'zbekistonda sayyohlar uchun yanada qulay va qulay tajriba o'tkazishga yordam beradi. Binobarin, innovatsion texnologiyalar O'zbekiston turizm industriyasini rivojlantirish uchun zarur bo'lib, mamlakat iqtisodiyoti yuksalishiga xizmat qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak innovatsion texnologiyalar O'zbekistondagi turizmni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bu, sayyohlik industriyasida qulaylik va ko'rsatmalar bilan bir qator turistik xizmatlarni oshirishga yordam beradi. Innovatsion texnologiyalar turizmni rivojlantirish orqali O'zbekiston iqtisodiyoti uchun ham foydali bo'lib, mamlakatni dunyoda taniqlik va yaxshi imkoniyatlarga ega bo'lishiga qo'shimcha yordam beradi. Binobarin, innovatsion texnologiyalar O'zbekiston turizm industriyasini rivojlantirish uchun zarur bo'lib, mamlakat iqtisodiyoti yuksalishiga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Turizmning O'zbekistondagi faoliyati: Oybek Akhmadjonov Botirbek Abdug'afforov
2. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" (Economics and Innovative Technologies) ilmiy elektron jurnali
3. <https://adamosoft.com/blog/technology-in-tourism-reshaping-the-hospitality-industry/>
4. PF-5611-сoн 05.01.2019. O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida
5. Yo'ldashev, A. (2022). TA'LIMDA SUNIY INTELLEKTNING IMKONIYATLARI. Academic research in educational sciences, 3(11), 726-729.
6. Axrorjon, Y., Madinaxon, S., Umida, M., & Alijon, M. (2022). Internet texnologiyalari innovatsiyalar. Sun'iy intellektni rivojlantirish. Ta'lim fidoyilari, 7(8).
7. Yo'ldashev, A. (2023). ELEKTRON TA'LIMNING JAMIYATDAGI TADBIG'I. Yosh Tadqiqotchi Jurnali, 2(2), 105-107.